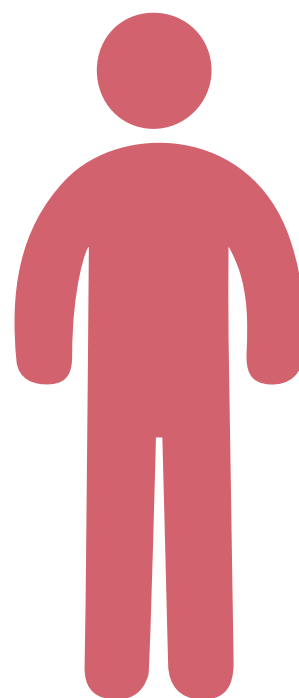
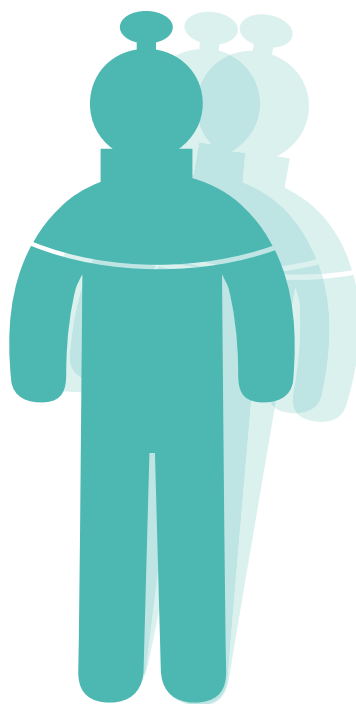
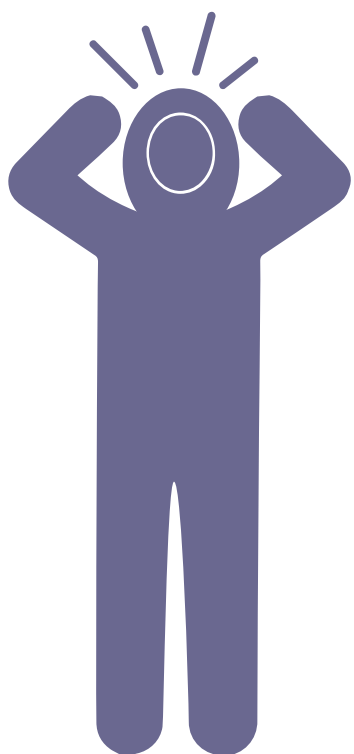
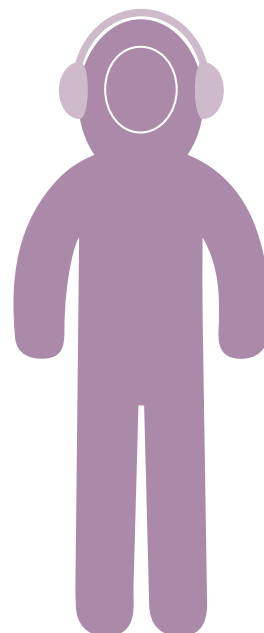

PLADS TIL ALLE

ÅRSBERETNING 2022

KOLOFON

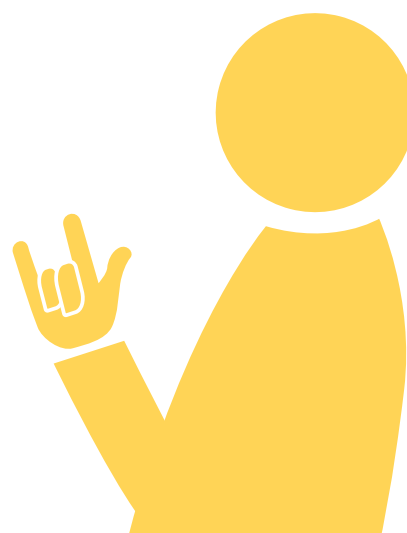
Udgiver: Tilioq 2023

Tekst og redaktion: Drude Daverkosen,
Anna Ida Hallgaard Jonsson og Anja Hynne Nielsen

Foto: Tilioq

Oversætter: Athena Mathæussen

Layout: irisager.gl

INDHOLD

Forord	4
Året der gik.....	6
Handicapkonventions perspektiver i aktuelle sager.....	8
Aktiviteter	12
Politiske anbefalinger fra 'Leave no one behind'	18
Borgerhenvendelser.....	19
Støtte til Tilioq	22
Tak til sponsorer og samarbejdspartnere	23

Forord

Kære læser - kære medlemmer af Inatsisartut og Naalakkersuisut, kære befolkning, kære alle,

Velkommen til Tilioqs årsberetning for 2022. Først en stor tak til alle de politikere, handicapforeninger, personer med handicap, deres pårørende og samarbejdspartnere, som har mødt mig med en tillid og lydhørhed, der har været afgørende for vores arbejde i Tilioq. Ligeså stor en tak til pressen og medierne for deres fokus på området og deres vigtige rolle som samfundets vagthund, desværre ofte i meget alvorlige sager.

Ivaaraq-sagen er hjerteskræende og illustrerer tydeligt svigt på svigt i systemet. Det er uacceptabelt, at personer med handicap ikke er tilstrækkeligt beskyttet mod vold og overgreb. Det er de mest basale menneskerettigheder, vi krænker, ved ikke at løse dette og lignende helt fundamentale problemer. En af de grundlæggende årsager, som jeg ser det, er vores menneskesyn i dag. Det er vi simpelthen nødt til at ændre. Vi ER alle lige meget værd. Vi har lige rettigheder. Vi skal arbejde med det menneskesyn, som i dag tillader overgreb, psykisk vold, vold og mobning af især børn og kvinder med handicap. Vi skal italesætte det, stoppe det. Vi skal turde slippe den sociale kontrol, som ofte holder den enkelte og dem, som er tæt på, fra at kunne trænge igennem til hjælp. Og vi skal sikre steder, de kan få hurtig hjælp, så længe de ikke bliver hørt.

Tilioqs årlige analyser af borgerhenvendelser afslører alvorlige problemer også inden for vores sagsbehandlingsprocesser og i det psykiatriske system. Borgernes retssikkerhed og tilgangen til sundhed og rehabilitering er truet. Det kræver politisk handling. Løsninger vil kræve kollektiv handling, investeringer samt ikke mindst politisk mod og

vilje. Vi har brug for en stærkere struktur, der løser små problemer, før de vokser sig store. Det er afgørende for både den enkelte og samfundet som helhed. Qeqqata-sagen illustrerer blandt andet konsekvenserne af manglende retssikkerhed og manglende sikring af et barns ret til uddannelse.

Samarbejdet med foreningerne har i 2022 været stærkt og værdifuldt. Det har bragt indsigt og viden. Vores orienteringsrejse i 2022 bragte os tæt på borgere i Sisimiut, Aasiaat, Qasigiannuit, Qeqertarsuaq, Ilulissat, Kangaatsiaq, Niaqornaarsuk, Kangaamiut, Maniitsoq og Nuuk. Interessen, tilliden og behovet for rådgivning var stort. Rejsen blev også brugt på at indsamle viden om børn med handicaps vilkår i folkeskolerne, og der udkommer en rapport med resultaterne fra denne undersøgelse.

Tilioqs seminar og konference gav ny viden og skabte nye spor. Konferencens fokus på verdensmålene tydeliggjorde, at de mål ikke kan nås uden at få alle med – Leave No One Behind. Mennesker med handicap lever liv som alle andre – de skal tænkes ind i alle aspekter i samfundet. Det er faktisk en forudsætning for, at vi kan nå målene.

Tilioq arbejder nu i to spor – vi retter nu også fokus på brede samarbejder og rækker ud, så vi bliver mange om at løfte. Konferencen startede en dialog om bæredygtige løsninger og investeringsmuligheder for at skabe et samfund, hvor ingen lades i stikken. Det spor fortsætter vi i den kommende tid og udgivelsen Leave No One Behind samler et uddrag af konferencens anbefalinger.

Selvstændighed er kun bæredygtig, når den inkluderer alle. Vi skal tage ansvar for at skabe et helt samfund, der ikke efterlader nogen på bunden eller i frit fald. Det kræver

Tilioq på orienteringsrejse 2022 langs kysten for at møde og rådgive borgere - Marita og Anja i Forsamlingshuset i Aasiaat.

politisk handling og mod, tværfagligt samarbejde og investering i ressourcer, der sikrer, at personer med handicap ikke bliver overset.

I det kommende år venter arbejdet med en vigtig handlingsplan, som Naalakkersuisut med sin redegørelse i 2022 tog det første skridt mod. Det er vigtigt, at det bliver mere end bare ord på papir. At det afspejles i finansloven og i form af investeringer, beregninger og omprioriteringer. Vi har brug for konkrete handlinger, ikke blot intentioner, for at sikre, at borgere med funktionsnedsættelser ikke kæmper forgæves for deres rettigheder. Vi har et håb om, at der sker reelle forandringer, hvis politikerne fortsætter sit fokus på øget inddragelse af foreningerne og ikke mindst sikrer en styrkelse af disse gennem et økono-

misk løft. Her skal jeg udtrykke Tilioqs store taknemmelighed for den forhøjelse af bevillingen som i 2022 blev efterkommet – der blev lyttet og handlet. Det muliggør, at Tilioq nu kan styrke sin organisation og i endnu højere grad fokusere på tiltag, løsninger, indsamling af data og viden, data og analyser og være en stærkere stemme for dem, det hele handler om. Vi skal også starte arbejdet med en ny strategi, som skal ligge klar til 2024.

Endnu engang tak for jeres tid, tillid og indsats i 2022. Vi ser frem til et fortsat stærkt samarbejde.

Med kærlig hilsen,

*Anja Hynne Nielsen
Handicaptalsmand i Grønland*

Året der gik

JANUAR

- Billedkampagnen 'Unge Stemmer' lanceres

FEBRUAR

- Undervisning af socialrådgiverstuderende på Ilisimatusarfik

MARTS

- Tilioq deltager til Ilisimatusarfiks Socialrådgiverdag
- Handicaptalsmanden deltager i konferencer om efterlevelse af Handicapkonventionen i Oslo og Tallinn arrangeret af det Nordiske Ministerråd
- Tilioq deltager i Ombudsmandens inspektion af døgninstitutionen Ikinngut

APRIL

- Ungeseminar med KIIP og ADHD Kalaallit Nunaat.

MAJ

- Borgerrådgiver Marita Jessen ansættes
- Tilioqs årlige seminar og konference i Nuuk
- Tilioq Festivalen 'Live, Laugh Leave no one behind!' afholdes i Nuuk.
- Tilioqs sekretariat deltager på kursus om monitorering af menneskerettigheder afholdt af Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Institut for Menneskerettigheder

JUNI

- Handicaptalsmanden deltager i Psykiatriens dag i Nuuk arrangeret af Akaareqatigiitta
- Tilioq deltager i Oslos Stolthedsparade sammen med unge fra Grønland, Danmark og Norge

AUGUST

- Tilioq og ISI deltager i Den Udvidet Nordiske Synskongres i Finland
- Naalakkersuisut udgiver redegørelse om Grønlands efterlevelse af konventionen om rettigheder for personer med handicap

SEPTEMBER

- Rapporten 'Leave No One Behind' udgives
- Handicaptalsmandens første reaktion på Ivaaraq sagen
- Tilioq tager oplysningsrejse langs kysten

OKTOBER

- 'Stolt og Stærk' kampagne lanceres i uge 41
- 'Retten til at deltage i samfundet - Analyse af borgerhenvendelser 2021' udgives

NOVEMBER

- Tilioq får forhøjet organisationens finanslovsbevilling på finansloven 2023
- Handicaptalsmanden holder oplæg til Grønlands Råd for Menneskerettigheders temaaften om ufrivillige flytninger
- Tilioq kommenterer for første gang på Qeqqata-sagen

DECEMBER

- FNs internationale dag for personer med handicap markeres med lancering af videokampagnen 'Kender du en person med et handicap'.
- Tilioq sender hjemmeside i udbud. Den nye hjemmeside vil leve op til internationale tilgængelighedsstandarder.
- Lancering af projektet 'Individet i Fokus - Forstå Lovgivningen'

Møde med sundhedsudvalget vedrørende Ivaaraq sagen

Handicapkonventions perspektiver i aktuelle sager

Tilioq har haft særligt fokus på at følge og engagere sig i de nedenstående sager i 2022, da de har haft en særlig relevans for at sikre personer med handicaps forhold og rettigheder. Tilioq har gennem sit vedholdende engagement i sagerne, arbejdet for at sikre at rettigheder for personer med handicap bliver styrket på individuelt som på nationalt niveau.

Ivaaraq: Overgreb på ung kvinde med multiple handicap af medarbejder på selvstyreejet døgninstitution

En ung kvinde med multiple handicap som bor på den selvstyreejede døgninstitution Ivaaraq fødte den 2. september 2022 et barn. Ingen af medarbejderne vidste, at hun var gravid før fødslen. Politiets efterfølgende efterforskning afgjorde og sikrede en dom over en tidligere medarbejder på Ivaaraq. Han blev dømt for at have begået seksuelt overgreb på og voldtægt af kvinden.

Denne sag er helt utilgivelig og et stort brud på kvindens menneskerettigheder. Døgninstitutioner fungerer som personer med handicaps hjem, og vi har alle brug for at være trygge i vores eget hjem. Når man er anbragt på en døgninstitution, er det myndighedernes ansvar at sikre denne helt basale tryghed. Den unge kvinde er i sit eget hjem blevet udsat for en voldtægt – og muligvis gentagne seksuelle overgreb. Hun er blevet svigtet af systemet inden, under og efter voldtægten. Denne sag er præget af svigt og fejl i flere led. Alle de foranstaltninger, som ifølge artikel 16 i FN's Handicapkonvention skulle beskytte kvinden, er fraværende. Hverken lovgivning, administration, tilsyn eller personale har forhindret selve overgrebet; de har ikke sikret, at de tegn der var på en graviditet, blev opdaget, registreret eller handlet på. Desuden har Tilioq oplevet at udmøntning af akut hjælp har været langsomme og mangelfuld. Her tænkes der på at sikre særligt kvinden men også at de andre beboere på døgninstitutionen fik adgang til traumebehandling, bisidder og lignende. Kvinden er til trods for moderens ønske blevet genplaceret på den institution, hvor overgrebet muligvis fandt sted, og hvor hun kunne risikere at støde på gerningsmanden, inden han blev identificeret.

Tilioq har fuldt sagen tæt, og har derfor i 2022 arbejdet på at sikre, at der tages foranstaltninger, der sikrer personer med handicap mod ligene overgreb. Arbejdet fortsætter i 2023 og har indeholdt følgende tiltag:

- Tilioq har afholdt møder med Naalakkersuisoq for Børn, Unge og Familier og påpeget det store menneskeretlig svigt kvinden har været udsat for.
- Tilioq har været i løbende dialog med Departement for Børn, Unge og Familier og Socialstyrelsen og rådgivet om nødvendige tiltag for at sikre kvinden og beboer på Ivaaraq samt at skabe bedre rammer for personer med handicap på døgninstitutioner.
- Tilioq har bedt om en redegørelse fra Departement for Børn, Unge og Familie samt Socialstyrelsen om deres forebyggelsesindsats for at sikre sig mod seksuelle overgreb af beboer på de selvstyreejede handicapdøgninstitutioner. Tilioq har aldrig modtaget denne.
- Tilioq udgav pressemeddelelser for at sikre opmærksomhed på sagens menneskeretlige overtrædelser.
- Tilioq har været i løbende dialog med forældre til beboer på Ivaaraq herunder moderen til den forurettede kvinde.
- Tilioq har sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Institut for Menneskerettigheder arbejdet på en udgivelse om forebyggelse af seksuel vold og overgreb på beboer på døgninstitutioner og boenheder. Udgivelsen udkommer i 2023.

Tilioq har sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder, MIO og Institut for Menneskerettigheder anbefalet at der sikres procedurer og arbejdsgange, der garanterer sikkerhed og integritet hos personer anbragt på døgninstitutioner. Den velkendte udfordring med at rekruttere uddannet personale, gør det endnu vigtigere, at sikre procedurer og en kultur der har fokus på beboernes tryk, integritet og trivsel.

Tilioq har anbefalet myndighederne at tage et tydeligt ansvar og iværksætte de nødvendige tiltag, der sikrer beskyttelsen af mennesker med handicap mod udnyttelse, vold og misbrug. Samt at myndighederne tydeliggør forældre og pårørendes rettigheder og støttemuligheder i sager, hvor deres pårørende svigtes.

Handicapsmanden holdt i 2022 møder med mange politikere. Her møde med Folketingsmedlem Aaja Chemnitz Larsen, som besøgte Tilioq i Sisimiut.

Ombudsmandens kritik af Qeqqata Kommunia på grund af mange år uden reaktion på underretninger om et barn med handicap

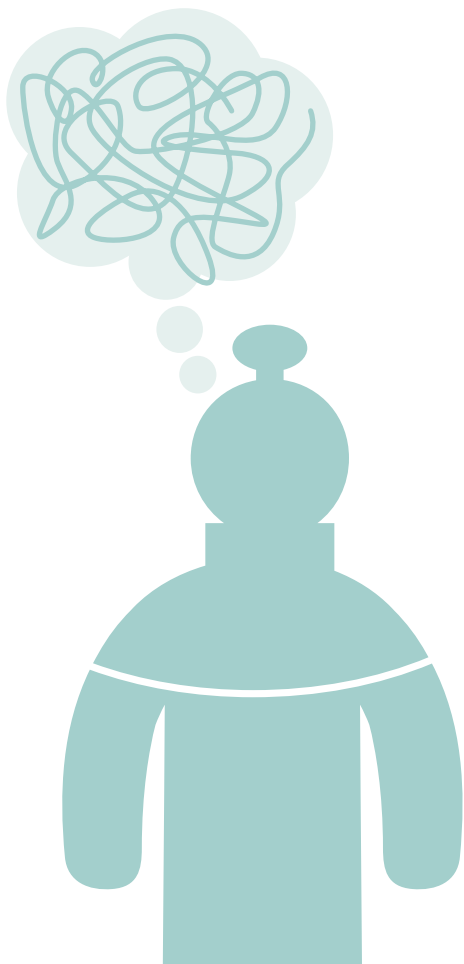
Ombudsmanden kom i november 2022 med hård kritik Qeqqata Kommunia for i over tre år ikke at have handlet på underretninger om et barn. Ifølge Ombudsmanden modtog kommunen otte underretninger om barnet. Barnet var ved modtagelsen af den første underretning 9 år gammel, og kommunen traf på intet tidspunkt beslutning om at gennemføre en socialfaglig undersøgelse. Den manglende udredning og støtte har betydet, at barnets tilstand løbende er kraftigt forværret. Den manglende hjælp har i stor grad forringet barnets funktionsniveau, så det herefter er langt sværere at få hjælp.

Sagen vurderes af Ombudsmandsinstitutionen som en af de mest alvorlige inde for det socialretslige område, som de har set i mange år. Tilioq ser dette som et stort svigt af både barnet men også af moderen. Moderen har løbende bedt om hjælp, og har selv været under et ødelæggende pres og har undervejs måttet opgive at arbejde.

FNs konvention om rettigheder for personer med handicap

Artikel 7 - Børn med handicap

1. Deltagerstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at børn med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre børn.
2. I alle foranstaltninger vedrørende børn med handicap skal barnets tarv komme i første række.
3. Deltagerstaterne skal sikre børn med handicap retten til frit at udtrykke deres synspunkter i alle forhold vedrørende dem selv på lige fod med andre børn, idet børnenes synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med deres alder og modenhed, samt ret til at modtage handicap- og alderssvarende bistand for at virkeliggøre denne ret.'

Tilioq har på baggrund af Ombudsmandens kritik fulgt sagen og gjort opmærksom på de større problemstillinger, som denne ene sag eksemplificerer.

Ifølge Handicaptalsmandens analyse af borgernes henvendelser fra 2021 til Tilioq er det et alvorligt og generelt problem i alle kommuner, at retssikkerheden for borgere med handicap er truet. Særligt viser analysen store problemer med sagsbehandlingen i kommunerne, som gør at borgerne ikke får rettidig hjælp. Analysen viser også at manglende eller sen udredning og behandling i psykiatrien som leder til store konsekvenser for borgere. Tilioq har ligeledes i 2022 fået stor indsigt i at der i høj grad mangler ressourcer i landets folkeskoler til at tage sig af elever med skolevægning.

Qeqqata-sagen er desværre et eksempel på, hvordan et barn samt en familie er blevet ramt af alle disse tre problemstillinger på en gang. Tilioq vil i 2023 fortsætte arbejdet for, at de ansvarlige myndigheder holdes op på dette og skaber bedre forhold og tidlig indgriben i sager med børn med handicap.

FNs konvention om rettigheder for personer med handicap

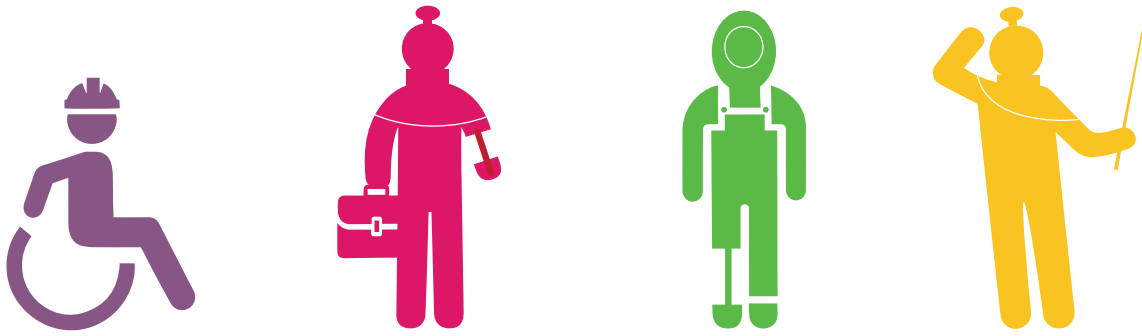
Artikel 16 - Frihed for udnyttelse, vold og misbrug

1. Deltagerstaterne skal træffe alle passende lovgivningsmæssige, administrative, sociale, uddannelsesmæssige og andre foranstaltninger til at beskytte personer med handicap mod enhver form for udnyttelse, vold og misbrug, herunder som følge af køn, både i og uden for hjemmet.
2. Deltagerstaterne skal ligeledes træffe alle passende foranstaltninger til at forebygge enhver form for udnyttelse, vold og misbrug ved bl.a. at sikre passende former for køns- og alderssvarende bistand og støtte til personer med handicap og deres familie og omsorgspersoner, herunder ved tilvejebringelse af information og uddannelse om, hvordan udnyttelse, vold og misbrug kan undgås, opdages og indberettes. Deltagerstaterne skal sikre, at beskyttelsesforanstaltninger er alders-, køns- og handicapsvarende.
3. Med henblik på at forebygge forekomsten af enhver form for udnyttelse, vold og misbrug skal deltagersta-

terne sikre, at uafhængige myndigheder effektivt fører tilsyn med alle tilbud og ordninger, der er beregnet til personer med handicap.

4. Deltagerstaterne skal træffe alle passende foranstaltninger til at fremme fysisk, kognitiv og psykisk helbredelse, rehabilitering og resocialisering af personer med handicap, der bliver ofre for enhver form for udnyttelse, vold eller misbrug, herunder ved tilvejebringelse af beskyttelsesforanstaltninger. En sådan helbredelse og resocialisering skal finde sted i omgivelser, der fremmer den enkeltes helbred, velfærd, selvspekt, værdighed og selvbestemmelse og tager hensyn til køns- og aldersbestemte behov.

5. Deltagerstaterne skal gennemføre effektiv lovgivning og effektive politikker, herunder lovgivning og politikker med fokus på kvinder og børn, for at sikre, at udnyttelse, vold og misbrug rettet mod personer med handicap opdages, efterforskes og, hvor det er hensigtsmæssigt, underkastes retsforfølgning.

Tilioqs anbefaling fra borgerhenvendelsesanalyse 2021 ”Retten til at deltage i samfundet, om at styrke retssikkerheden:

At Naalakkersuisut og Socialstyrelsen tager initiativer, der sikrer retssikkerhed for personer med handicap, gennemsigtighed i sagsbehandlingen og implementeringen af Inatsisartutlov nr. 13 af 12. juni 2019 om støtte til personer med handicap, herunder:

- At Naalakkersuisut og Socialstyrelsen sikrer procedurer for en helhedsorienteret og koordineret indsats for personer med handicap og særligt børn med handicap på tværs af de offentlige instanser som Sundhedsvæsenet, kommunen, folkeskolen, uddannelsesinstitutioner og Majoriaq. Dette skal eksempelvis sikre bedre adgang til diagnose, træning, hjælpemidler, tabt arbejdsfortjeneste, støttepersoner og undervisning.
- At Socialstyrelsen indfører kvartalsvise masterclass undervisninger til opkvalificering af sagsbehandlere, hvor der eksempelvis gennemgås afgørelser fra Det Sociale Ankenævn eller Ombudsmanden.
- At alle kommuner sikrer klare og offentligt tilgængelige sagsbehandlingsfrister jf. §. 22 stk. 2.
- At alle kommuner sikrer offentligt tilgængelige kvalitetsstandarder for støtte til personer med handicap og reviderer disse årligt jf. § 71.
- At alle kommunerne fastsætter klare procedurer for kvalitetssikring af sagsbehandling, dette indebærer bl.a. overholdelse af vejledningspligten og notatpligten.

Deltagere ved Tilioqs foreningsseminar 2022 i Nuuk - fra venstre ses Viggo Johansen, Benny Kokholm, Nicoliiinguaq Cortzen og Filippine Thorgæussen.

Aktiviteter

Tilioqs borgerrådgiver Marita Jessen i stævnen på skibet Tulu på orienteringsrejsen. På vej gennem isen mod Ilulissat.

Borgerrådgivning og vejledning til borgere

Tilioq arbejder konstant på at forbedre organisationens vejledning for borgere med handicap og deres pårørende. Det er et højt prioriteret område for Handicaptalsmand Anja Hynne Nielsen, og derfor var borgerrådgivningen særligt i fokus i 2022. Dette fokus har blandt andet udmøntet sig i, at Tilioq pr. 1. maj ansatte en socialrådgiver Marita Jessen til at varetage og udvikle Tilioqs borgerrådgivning. Udover den borgerrådgivning som varetages af Marita Jessen, har Tilioq haft to projekter med et særligt fokus på rådgivning af borgere.

Oplysningsrejse langs kysten

Handicaptalsmanden og Tilioqs borgerrådgiver var i sensommeren på en oplysningsrejse langs kysten, her besøgte de blandt andet Sisimiut, Aasiaat, Qasigiannnguit, Qeqertarsuaq, Ilulissat, Kangaatsiaq, Niaqornaarsuk og Kangaamiut. Tilioq brugte denne rejse til at tilbyde personlig borgerrådgivning til borgere langs kysten, samt til at fortælle om Tilioqs faste rådgivningstilbud. Rejsen blev ligeledes brugt til at indsamle viden om børn med handicaps vilkår i folkeskolerne. Resultaterne fra denne undersøgelse vil danne grundlaget for en rapport, der udkommer i 2023.

Individet i Fokus – Forstå Lovgivningen.

På FN's internationale handicapdag d. 3. december, blev første del af projektet 'Individet i Fokus' udgivet. Udgivelsen består af en digital værktøjskasse, der er tilgængelig på tilioq.gl. Værktøjskassen er et led i at styrke Tilioqs borgerrådgivning og at gøre viden om lovgivning og klagevejledning mere tilgængeligt for borgere med handicap. Værktøjskassen indeholder blandt andet illustrationer af sagsgange, huskelister til sagsbehandling samt klagevejledninger til forskellige offentlige instanser.

Stærke foreninger og aktive unge med handicap

Tilioq har et særligt fokus på at samarbejde med landets handicapforeninger, da disse er eksperter i hvilke udfordringer deres medlemmer oplever. Et stærkt civilsamfund er vigtigt for at skabe positive forandringer indenfor handicapområdet. Udover samarbejdet med de etablerede handicapforeninger, har Tilioq fokus på at sikre unge med handicaps stemme og deltagelse i den handicappolitiske debat og i civilsamfundet.

Seminar for unge bestyrelsesmedlemmer

I forbindelse med Tilioqs årlige seminar og konference afholdte Tilioq et ungeseminar for de af handicapforeningernes bestyrelsesmedlemmer, som var under 35 år. Her deltog otte unge fra foreningerne KIIP (Kalaallit Inuusuttut Innarluutilit Peqatigiiffiat), ISI og ADHD Kalaallit Nunaat. Seminaret havde fokus på forskellige organisationsformer for forenings- og bestyrelsesarbejde samt lederskab.

Medlemmer fra ungeforeningen KIIP deltager med Tilioq i Disability Pride i Oslo.

Stolthedsparade i Oslo

I maj deltog Tilioq sammen med fire unge grønlandske foreningsmedlemmer i Oslos Stolthedsparade. Den grønlandske delegation deltog sammen med unge foreningsmedlemmer fra Norge og Danmark. Deltagelsen i paraden er en del af et netværksprojekt, der har til formål at styrke det nordiske samarbejde mellem grønlandske, danske og norske unge med handicap. De unges deltagelse i den norske demonstration for rettigheder for personer med handicap tjente som inspirationstur for netværket. De grønlandske, norske og danske unge besluttede at arbejde for at få stolthedsparader til både Danmark og Grønland.

Samarbejdet med handicapforeningerne

Tilioq har i 2022 holdt regelmæssige møder med Handicapforeningerne. Disse møder har blandt andet handlet om at få foreningernes input til Tilioqs Seminar og Konference, for at sikre oplæg og temaer var relevante for foreningerne. Tilioq har ligeledes støttet og samarbejdet med foreningerne om afgivelse af høringssvar til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'.

Festival: Live, Laugh, Leave no one behind

Lørdag efter seminaret inviterede Tilioq og handicapforeningerne Nuuks borgere til Tilioqs festival: Live, Laugh, Leave no one behind i Katuaq. Festivalen var en eftermiddag med musik, aktiviteter med fokus på tilgængelighed, fortællinger fra personer med handicap, faglige oplæg og mulighed for at købe kunst lavet af personer med handicap. Hver forening havde en stand til festivalen, så interesserede borgere kunne høre mere om handicapforeningerne.

Suusi Loritha Osterman fra foreningen Sugisaq. Suusi er også kunstner og sælger her smykker ved Tilioqs festival 'Live, Laugh, Leave No One Behind'.

Tilioqs foreningsseminar 2022 i Nuuk - deltagere, Tilioq og oplægsholder Jens Wandel.

Seminar og konference: Leave No One Behind

Tilioq afholder hvert år et seminar og en konference for handicaporganisationer og interessenter indenfor handicapområdet. I 2022 afholdtes arrangementet i Nuuk og havde fokus på bæredygtig udvikling af handicapområdet. De første to dage var et seminar forbeholdt handicapforeningerne. Her var der bl.a. fokus på at styrke samarbejdet på tværs af foreningerne gennem udveksling af viden og erfaringer om foreningsarbejde. Til seminaret arbejdede foreningerne med FN's verdensmål, og hvordan man som handicapforening kan bruge disse i sit arbejde.

På tredjedagen blev Tilioqs konference afholdt. Sloganet for årets konference var taget fra FN's Verdensmålene 'Leave No One Behind'. Til konferencen blev deltagere fra hele landet samlet. Deltagerlisten bestod af handicapforeninger og organisationer, faglige medarbejdere, embedsværk og politikere fra kommuner, Inatsisartut og Naalakkersuisut. Konferencen bestod af oplæg fra fagpersoner og handicapforeninger, som inspirerede deltagerne til at skabe innovative løsninger for, hvordan personer med handicap kan sikres en ligestillet plads i samfundet.

Anbefalinger fra Tilioqs konference 2022 udkom i udgivelsen 'Leave No One Behind'.

Oplysning

Tilioq arbejder for at øge bevidstheden i samfundet om personer med handicaps forhold og bekæmpe stereotyper, tabuer, fordomme om personer med handicap. Dette gør Tilioq på flere måder. Tilioq har en Facebookside og en hjemmeside, der fungerer som vigtige oplysningskanaler for organisationen. Derudover deltager Tilioq i den offentlige debat gennem udgivelse af pressemeddelelser, hvor Handicaptalsmanden sætter fokus på aktuelle sager indenfor handicapområdet. I 2022 lancerede Tilioq tre store kampagner.

"Kender du en person med et handicap"

Den 3. december på FN's internationale dag for personer med handicap publicerede Tilioq videokampagnen "Kender du en person med et handicap" på Facebook og Tilioq.gl. Kampagnens formål var at vise, at vilkår for personer med handicap berører mange mennesker i samfundet, og at mange har handicap tæt inde på livet. I en række videoer fortæller fremtrædende politikere om mennesker med handicap, som de kender. De stiller skarpt på de mange værdifulde ting, som de personer bidrager med til fællesskabet. Og kommer med bud på, hvordan vi som samfund kan fjerne barrierer og lukke flere ind i fællesskabet.

Lisa Nielsen ved Døveforeningen i Grønland KTKs stand ved Tilioqs festival 'Live, Laugh, Leave No One Behind.'

Uge 41 – Stolt og stærk

I forbindelse med handicapugen uge 41 lancerede Tilioq en online kampagne under navnet 'Stolt og Stærk'. I kampagnen stod unge mennesker med handicap fra Grønland, Danmark og Norge stolt frem for at fortælle, hvordan de kan bidrage til samfundet. Alle de unge kom også med opråb til politikkerne om, hvad de gerne vil have forbedret i samfundet for at sikre deres rettigheder. Kampagnen blev lanceret på Facebook.

Unge stemmer

Tilioq lancerede i januar kampagnen 'Unge Stemmer'. Kampagnen var lavet i samarbejde med den danske ungdomsorganisation SUMH og den norske ungdomsorganisation Unge Funksjonshemmede og blev lanceret på alle tre organisationers sociale medieplatforme. I billedekampagnen sætter unge med handicap ord på, hvordan det er at møde det offentlige system. Kampagnens formål var at vise, at personer med handicap i hele Norden kæmper den samme kamp for at få opfyldt deres rettigheder.

Fokus på psykiske sygdomme

Tilioq har længe fulgt udviklingen af kampagnen Akaareqatigiitta. Kampagnen løfter et vigtigt stykke arbejde og udbreder viden og nedbryder fordomme om personer med psykiske sygdomme. Derfor var Handicaptalsmanden glad for at kunne bakke op om kampagnen ved at deltage i Psykiatriens dag i Nuuk arrangeret af Akaareqatigiitta. Tilioqs julekort blev udført af Bertram Stach. Bertram deltog i Akaareqatigiittas kampagne med en video om skizofreni. Denne og de andre videoer fra kampagnen kan findes på youtube eller Akaareqatigiittas og Tilioqs Facebook sider.

Udgivelser

En af Tilioqs kerneopgaver er at øge og udbrede viden om rettigheder og vilkår for personer med handicap i samfundet. I 2022 publicerede Tilioq to udgivelser.

Analyse af borgerhenvendelser 2021

I efteråret 2022 udgav Tilioq 'Retten til at deltage i samfundet - Analyse af borgerhenvendelser 2021'. Udgivelsen er en samlet analyse af de borgerhenvendelser, som Tilioq modtog i 2021. Derved er udgivelsen med til at kortlægge hvilke udfordringer og problemer borgere med handicap oplever.

Leave no one behind

Udgivelsen blev skabt på baggrund af Tilioqs konference i maj 2022. På konferencen blev diskuteret, hvordan man skaber et rummeligt og bæredygtigt samfund, hvor personer med handicap kan deltage på lige fod med alle andre. Udgivelsen samler konferencens anbefalinger inden for temaerne: Uddannelse, boliger & infrastruktur, styrkelse af handicapcivilsamfundet samt handicapforståelse & menneskesyn. Udgivelsen kobler verdensmålene og handicapområdet, da man ved at investere i et bæredygtigt samfund også kan skabe et samfund, som inkluderer personer med handicap på lige fod med alle andre. Anbefalingerne kan læses i kapitlet politiske anbefalinger.

Netværk og samarbejde

Tilioq arbejder for, at handicap bliver integreret i alle relevante politiske processer både på nationalt og kommunalt niveau. Derfor prioriterer Tilioq et stærkt samarbejde og netværk med departementer, styrelser og kommuner og andre interessenter. Tilioq er en aktiv medspiller i arbejdsgrupper, råd, høringer og processer vedrørende nye strategier og handlingsplaner. På denne måde arbejder Tilioq for, at handicap bliver tænkt ind i alle nye tiltag.

Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Institut for Menneskerettigheder

Handicaptalsmanden er et fast medlem af Grønlands råd for Menneskerettigheder. Som medlem af rådet sætter Anja Hynne Nielsen fokus på, at personer med handicap tænkes ind i alle menneskeretlige perspektiver. Det har hun blandt andet gjort ved at holde oplæg til Grønlands Råd for Menneskerettigheders temaaften om ufrivillige flytninger. Her satte hun fokus

Handicaptalsmand Anja Hynne Nielsen holder tale ved Nordisk Ministerråds møde i Tallinn, Estland.

på, at personer med handicap føler sig tvunget til at flytte til Danmark for at få den rette specialiserede hjælp.

I flere år har Tilioq samarbejdet med Institut for Menneskerettigheder om at inkludere spørgsmål om personer med handicap i befolkningsundersøgelsen, som gennemføres i 2024. Dette er et vigtigt skridt i at sikre mere viden og data om levevilkår for mennesker med handicap. Samarbejdet har ført til, at der er blevet nedsat en baggrundsgruppe, som udarbejder spørgsmål om personer med handicap til befolkningsundersøgelsen. Institut for Menneskerettigheder og Tilioq er blevet en del af denne baggrundsgruppe.

Inklusion af handicap i politiske processer

For at sikre at personer med handicap bliver tænkt ind i alle relevante politiske tiltag står Handicaptalsmanden og Tilioq til rådighed med organisationens store viden om handicapområdet. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

Samarbejde med Ilisimatusarfik og Arktis Velfærdcenter

Tilioq har i flere år samarbejdet med Ilisimatusarfik om at øge viden om personer med handicaps forhold i samfundet og på universitetet. I 2022 deltog Tilioq i Ilisimatusarfiks Socialrådgiverdage, hvor både Handicaptalsmanden og Tilioqs analysemedarbejder holdt oplæg. Derudover underviste to af Tilioqs medarbejdere studerende på socialrådgiveruddannelsen i en uge. Undervisningen centrerede sig om handicapforståelse, rettigheder, samt adgang til arbejdsmarkedet.

Der skal handles nu for at beskytte mennesker med handicap mod overgreb

Sigra fra de politiske myndigheder i Upernivik rejste alvorlige spørgsmål om beskyttelsen af mennesker med handicap. Mennesker med handicap er i høj grad i risiko for at blive udsat for overgreb. Det er derfor vigtigt at handle nu for at beskytte mennesker med handicap mod overgreb. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

ISUMA / KLUMME

Aaja Hiyasa Nalven, Nalven og Tilioq
Aaja Hiyasa Nalven, Nalven og Tilioq

der, at der ikke kan ske noget mere, men at der skal handles nu for at beskytte mennesker med handicap mod overgreb. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

Mini hvaaqani pisarnut tunngatillagis. Pisoq akuerineqarsinnaangilluinnarpoq

Mini hvaaqani pisarnut tunngatillagis. Pisoq akuerineqarsinnaangilluinnarpoq. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

Det er fuldständig uacceptabelt

Det er fuldständig uacceptabelt. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

Inuit innarluutillit nakuuserfigineqannginnissaat illersorumallugu iliuseqartoqartariaqarpoq

Inuit innarluutillit nakuuserfigineqannginnissaat illersorumallugu iliuseqartoqartariaqarpoq. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

ISUMA / KLUMME

Aaja Hiyasa Nalven, Nalven og Tilioq
Aaja Hiyasa Nalven, Nalven og Tilioq

der, at der ikke kan ske noget mere, men at der skal handles nu for at beskytte mennesker med handicap mod overgreb. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

PAASISAT

PAASISAT. I 2022 har Tilioq deltaget i arbejdsgrupper og seminarer arrangeret af departementet vedrørende folkeskolen, samt efteruddannelse og opkvalificering af ansatte indenfor handicapområdet. Tilioq har afgivet flere høringsvar blandt andet til Naalakkersuisuts 'Redegørelse for Grønlands efterlevelse af FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap'. Tilioq har ligeledes afholdt flere møder med departementet om redagørelsen. Derudover har Handicaptalsmanden holdt møder med Naalakkersuisut samt flere politikere for at fremme viden om og vilkårene for personer med handicap.

Aaja Hiyasa Nalven, Nalven og Tilioq
Aaja Hiyasa Nalven, Nalven og Tilioq

Politiske anbefalinger fra 'Leave no one behind'

Anbefalinger vedrørende handicapforståelse, tabuer og fordomme

At Psykiatrien i samarbejde med Sprogsekretariatet og personer med psykiske diagnoser arbejder på at udvikle en tidssvarende grønlandsk terminologi for psykiske diagnoser og sygdomme - med udgangspunkt i det samfundsrelaterede handicapbegreb.

At kommunerne laver et målrettet obligatorisk kursus for deres medarbejdere med fokus på rettigheder, Handicapkonventionen, ligeværd, dialog og samarbejde - især for medarbejdere, hvis arbejde er borgerrettet.

At Pissassarfik i samarbejde med Psykiatrien, Socialstyrelsen og Sundhedsstyrelsen udvikler oplysningsmateriale på grønlandsk om diagnoser og handicap.

Anbefalinger vedrørende boliger, bygninger og infrastruktur

At Pissassarfik laver en oplysningskampagne om muligheden for individuel tilpasning af boliger, som både informerer om lovgivningen, samt hvordan man finder den faglige ekspertise, der kan vejlede om individuelle tilpasninger.

At kommunerne sikrer, at der er fortove på alle store veje samt, at der ved lyskryds og fodgængerfelter er signaler for blinde og svagtseende.

At kommuner og andre bygherrer sikrer reel borgerinddragelse gennem dialog med brugere med handicap, inden der bygges og/eller renoveres offentlige bygninger.

Anbefalinger vedrørende uddannelse

At Departement for Uddannelse fra næste Skolebørnsundersøgelse (HBSC) og fremadrettet måler trivsel og frafald for børn, der går i specialklasse, som en særskilt gruppe og sammenligner denne data med børn, der ikke går i specialklasse.

At kommunerne i samarbejde med sundhedsvæsenet sætter et kvalitetskrav, som definerer, hvor lang tid en psykiatrisk udredning af børn og unge må tage fra første henvendelse til kommunen og indtil udredningen er påbegyndt.

At Departement for Uddannelse, Kultur og Kirke i samarbejde Pissassarfik eller Departement for Børn, Unge og Familie opretter et rejsende specialteam, som kan vejlede om og tildele hjælpemidler til brug under folkeskole, ungdomsuddannelse samt de videregående uddannelser.

Anbefalinger vedrørende civilsamfund

At Departement for Børn, Unge og Familie sikrer en struktureret, uafhængig understøttelse af handicapcivilsamfundet, eventuelt i form af faste midler til at danne et fælles sekretariat, som kan understøtte foreningernes administrative og kapacitetsopbyggende arbejde.

At handicapforeningerne har mulighed for at få faste økonomiske midler gennem Tips- og Lotto midlerne, så man ikke skal søge hvert år.

At kommunernes fritidsforvaltning har en direkte kontakt til det lokale handicapcivilsamfund f.eks. gennem en fast kontaktperson, som også er kontaktpunkt for at udbrede viden om foreningerne gennem kommunale tilbud som f.eks. Majoriaq, socialforvaltningen og fritidsområdet

Borgerhenvendelser

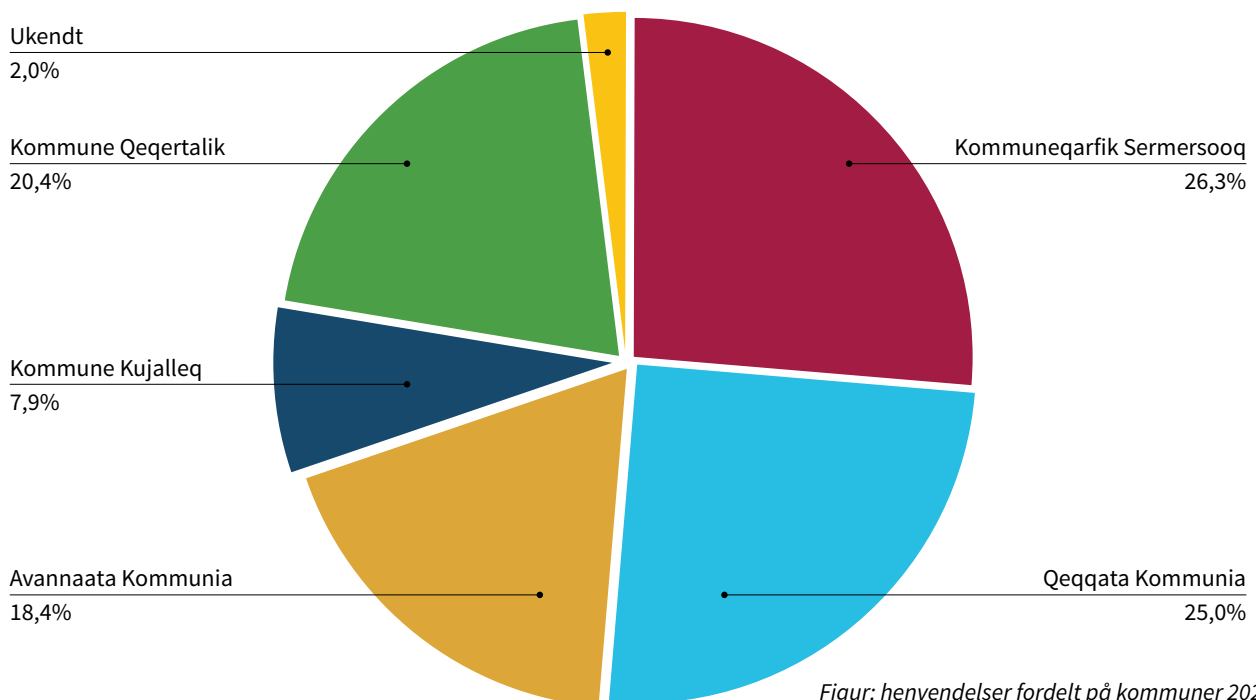
Tilioq har i 2022 fået 152 henvendelser fra borgere, der har søgt råd og vejledning hos Tilioq. Således har Tilioq i alt modtaget 894 henvendelser fra personer med handicap og deres pårørende siden 2017.

Borgere henvender sig pr. mail, telefon, over Facebook og ved personligt fremmøde. 2022 var særligt specielt da vi tilføjede en dedikeret og kompetent borgerrådgiver til vores hold, Marita, som er uddannet socialrådgiver. Hun startede officielt i maj 2022 og har haft en stor betydning for Tilioqs evne til at prioritere, at borgere bliver hørt og får den vejledning de har brug for. En af Tilioqs grundlæggende værdier er troværdighed, og den får vi kun ved at høre, hvordan virkeligheden er for folk med handicap. Derfor er arbejdet med at rådgive og tale med borgere en meget vigtig del af vores arbejde, og vi er meget taknemmelige for borgernes tillid og åbenhed.

Ca. 40 % af vores henvendelser fra 2022 kom fra personer med handicap selv og præcist lige så mange henvendelser kom fra pårørende til personer med handicap. Det er første gang i vores analysehistorie at der ikke er flere pårørende end personer med handicap, der henvender sig til os. De resterende ca. 15% af henvendelserne kommer fra en blandet gruppe af sagsbehandlere, fagpersoner, bekymrede naboer eller skolelærere, studerende, videnssøgende borgere og politikere.

Tilioq har modtaget henvendelser fra alle kommuner i 2022. Fordelingen af henvendelser fremgår af nedenstående figur:

Borgere per kommune

Figur: henvendelser fordelt på kommuner 2022

En sagsbehandlingsinfrastruktur der ikke fungerer

Der er klare fællestræk for, hvad henvendelserne drejer sig om. Dette tyder på, at der er fælles udfordringer, som skal adresseres i kommunerne, i Naalakkersuisut og i samfun-

det. Den største grund til at borgere henvender sig til Tilioq er, at de oplever problemer med sagsbehandling.

Borgernes problemer med at modtage hjælp fra deres sagsbehandlere har igen i år været et centralt tema, ligesom alle forrige år. Vi begynder at se klare tendenser på at retssikkerheden er stærkt udfordret. Tallene viser, at:

Handicaptalsmanden holder tale ved Tiliqqs festival i Nuuk 2022 og tegnsprogstolk Maja Steffens Skærlund simultantolker.

20% Af alle henvendelser drejede sig om sagsbehandling

20% Af henvendelser fra byer drejede sig om sagsbehandling

28% Af henvendelser fra bygder drejede sig om sagsbehandling

15% Af henvendelser fra Avannaata Kommunia drejede sig om sagsbehandling

26% Af henvendelser fra Kommune Kujalleq drejede sig om sagsbehandling

17% Af henvendelser fra Kommune Qeqertalik drejede sig om sagsbehandling

26% Af henvendelser fra Kommuneqarfik Sermersooq drejede sig om sagsbehandling

22% Af henvendelser fra Qeqqata Kommunia drejede sig om sagsbehandling

Vi ser det som et generelt institutionelt problem, at de fleste sagsbehandlere er overarbejdet, har for få ressourcer og for lidt viden til effektivt og empatisk at kunne udføre deres arbejde. Det er tegn på, at der er et stærkt behov for interventioner indenfor sagsbehandlingsområdet. Flere medarbejdere skal ansættes i kommunerne og i de andre offentlige instanser, så kommunale sagsbehandlere har

tid til at se og høre deres borgere, og sammen finde de bedste støttemuligheder. Viden og ressourcer skal være tilgængelige for sagsbehandlere, så de har alt, de skal bruge for at støtte borgerne effektivt.

Før vi kan se velstand og velfærd for personer med handicap, er vi nødt til fundamentalt at tackle de barrierer, der står imellem dem og den støtte de har brug for.

EKSEMPLER

En forælder til en borger med handicap fortæller om at MISI, sundhedsvæsenet og psykiatrien ikke arbejder sammen. At den ene institution siger noget andet end de andre. De kaster ansvaret over på de andre og ingen gør noget.

En borger fortæller at når hun bliver vred, lægger sagsbehandleren røret på telefonen.

En borger fortæller, at han er blevet uretfærdigt behandlet af sin sagsbehandler. Han oplever at sagsbehandleren har undgået ham i fem uger. Han har klaget til kommunen og har ikke fået svar. Han kontaktede dem igen og de bekræftede at de har læst klagen.

Henvendelser til Tilioq

Alle borgere er velkomne til at kontakte Tilioq. Borgere med handicap, deres pårørende, fagpersoner, myndigheder og institutioner kan kontakte os og få råd og vejledning om deres rettigheder og lovgivningen.

Hvis der er behov for tegnsprogstolk ved henvendelse, kan borgere angive det, så Tilioq kan bestille en tolk til samtalen. Ved henvendelse til Tilioq beder vi i udgangspunktet om disse mindste oplysninger: Navn, mobiltelefonnummer eller e-mail, samt baggrunden for henvendelsen. Vi svarer, så snart vi har undersøgt henvendelsen.

Tilioq kan ikke træffe afgørelser eller beslutninger i enkeltsager for personer med handicap, som f.eks. en sagsbehandler ved kommunen, men vi rådgiver og vejleder om rettigheder for personer med handicap og klageinstanser.

Tilioq kan kontaktes på e-mail: info@tilioq.gl, ved personligt fremmøde på Tilioqs kontor i Sisimiut eller på henvendelsestelefonen: 24 22 44 på følgende tidspunkter:

Mandag 13.00-16.00

Tirsdag 13.00-16.00

Onsdag Lukket

Torsdag 13.00 - 17.00

Fredag 10.00-12.00

Borgerrådgivning ved Marita Jessen i Ilulissat på Tilioqs orienteringsrejse 2022.

Støtte til Tilioq

Tak til alle

I, der støtter Tilioq, har en uundværlig betydning for at fremme vores arbejde med at forbedre vilkår og sikre rettigheder for personer med handicap i Grønland. Handicaptalsmandsinstitutionen takker alle, som har støttet os med midler eller har indgået i samarbejder om projekter.

Tak til Arctic Indigenous Fund, NUNA Fonden samt Nuuk Lokaludvalg

For at støtte Tilioqs seminar og konference

Tak til NUBF, NAPA, og Nordisk Velfærdscenter

For at støtte Tilioqs deltagelse i Oslos Stolthedsparade

Tips og lotto-midler

Tak for at støtte projektet 'Individet i Fokus'.

Nordatlantpuljen

Tak til Nordatlantpuljen og Institut for Menneskerettigheder for at støtte Tilioqs oplysningsrejse langs kysten og den efterfølgende udgivelse.

NAPA

NunaFonden

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Tak til sponsorer og samarbejdspartnere

NIIK Grønlandske handicapforeninger

KTK Kalaallit Nunaanni Tusilartut Kattuffiat

ISI Kalaallit Nunaanni tappiitsut isigiarsuttullu peqatigiiffiat

---

KIIP- Kalaallit Inuusuttut innarluutillit peqatigiiffiat

Sugisaq - Forældreforeningen for udviklingshæmmede

Forældregruppen fra Ivaaraq

Inooqat - Foreningen for sindslidende og deres pårørende

Peqatigiiffik ingerlariaqqiffik

KNIPK - Kalaallit Nunaanni Innarluutillit Piginnaanikitsullu Kattuffiat peqatigiiffillu:

Aasiaat: Innarluutillit peqatigiiffiat "Naapiffik"

Ilulissat: Innarluutillit Peqatigiiffiat "Tasiunnga"

Maniitsoq: Innarluutillit Peqatigiiffiat

Nanortalik: Innarluutillit Peqatigiiffiat

Sisimiut: Innarluutillit peqatigiiffiat "Puigornanga"

Paamiut: Innarluutillit Peqatigiiffiat

Qaqortoq: Innarluutillit Peqatigiiffiat

Qaanaami innarluutillit piginnanikitsullu peqatigiiffiat

Qeqqata Kommunia

Avannaata Kommunia

Kommune Kujalleq

Kommuneqarfik Sermersooq

Kommune Qeqertalik

Grønlands Råd for Menneskerettigheder

Institut for Menneskerettigheder

Børnetalsmandsinstitutionen - MIO

Ilisimatusarfik, Arktisk Velfærdscenter og Steven Arnfjord

Sammenslutningen af Unge Med Handicap

Unge Funksjonshemmede

Interessegruppen for folkeoplysning om psykisk sygdom i Grønland

---

Nunafonden

Tips og Lottomidlerne

NAPA

Nordisk Funktionshinderråd

NUBF

Dansk Blindesamfund

Landsforeningen Autisme Kreds Grønland

ADHD Kalaallit Nunaat
